

بحران کرونا و ضرورت بازنگری و تغییر در تدوین محتوای برنامه‌های درسی علوم پزشکی

قباد رضانی*، مریم اعلا، اعظم نوروزی

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / شهریور ۱۳۹۹؛ ۲۰(۱۳): ۱۱۴ تا ۱۱۵

مقدمه

یکی از اصلی‌ترین اجزای آموزش، برنامه درسی است که از آن به عنوان قلب آموزش نیز یاد می‌شود و دارای نقش‌های مختلفی است، از جمله این که باید بتواند مجموعه‌ای از فرصت‌های یادگیری را در راستای تربیت نیروی انسانی مورد نیاز جامعه فراهم نماید. حرکت به سوی آموزش مبتنی بر صلاحیت در محتوای برنامه‌های درسی علوم پزشکی می‌تواند سیستم سلامت و مراقبت را در مواقع بحرانی نظیر بیماری‌های واگیری چون کرونا که به یکباره جامعه را در اغما خواهند برد، بسیار کارآمدتر نشان دهد. زمانی که شکل‌گیری و سازمان‌دهی ارکان و عناصر برنامه درسی در راستای پاسخ به یک یا مجموعه‌ای از نیازها باشد برنامه درسی پاسخ‌گو نامیده می‌شود. دلایل نیاز به تغییر در تدوین محتوای برنامه‌های درسی را می‌توان در پنج مقوله بیان نمود: ۱- یادگیری آموزش علوم پزشکی کمتر از راه نوشتن است و بیشتر از آن، با بازتاب و حل مسأله (کنجکاوی و اکتشاف) همراه است. ۲- ارتباط داشتن دانشجوی پزشکی با محیط بیرونی، بر اساس واقعیت و ترویج درک ارتباط بین خود و جامعه است. ۳- وجود برنامه درسی منعطف که بتواند در شرایط بحرانی نیازهای آنی جامعه را رصد کرده و برای رفع آن چاره‌ای کاربردی ببیند به گونه‌ای که در کوتاه‌ترین زمان ممکن نهایت بهره لازم رو برای مدیریت وضعیت موجود در خود داشته باشد. ۴- با توجه به تغییرات مداوم و لحظه‌ای در دنیای امروز، بیم آن می‌رود که هرلحظه یک نوع بیماری ناشناخته گریبان‌گیر جامعه شود و به ناچار برنامه‌های درسی علوم پزشکی باید یک جایگزین در کوتاه‌ترین زمان برای مواجهه در دسترس داشته باشد. ۵- تمرکز بر روی اطلاعات یا دانش نیست، بلکه بیشتر بر بیمار، شرایط و انتظارات وی است.

آنچه که عیان است این که لزوم تغییر در کوریکولوم‌های پزشکی نسبت به امر آموزش پاسخ‌گو کاملاً احساس می‌شود. در این راستا لزوم تغییر محتوای برنامه‌های درسی به سوی آموزش مبتنی بر شایستگی می‌تواند بعنوان یکی از شقوق مهم قلمداد گردد. ویژگی‌های این نوع برنامه درسی شامل تأکید بر عملکرد حرفه‌ای یادگیرندگان، داشتن نگاه یادگیری خودراهبر و یادگیری مادام‌العمر، فعال بودن نقش یادگیرنده در امر آموزش و یادگیری، تأکید بر آموزش مهارت‌ها، تأکید بر شایستگی‌ها و دستاوردهای یادگیری، نقش اصلاحی و یادگیری ارزشیابی، فعالیت‌های یادگیری مبتنی بر استاندارد و اهمیت ارزشیابی تکوینی در آن، هم‌زمانی توجه به نظر و عمل (۱) و همچنین رویکردهای آموزشی منعطف، یادگیری در

* نویسنده مسؤول: قباد رضانی، دانشجوی دکترای تخصصی، مرکز تحقیقات آموزش علوم پزشکی، گروه آموزش پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ramazaniqobad@gmail.com

مریم اعلا، دانشجوی دکترای تخصصی، مرکز تحقیقات آموزش علوم پزشکی، گروه آموزش پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران. (aalaamaryam@gmail.com)؛ اعظم نوروزی، دانشجوی دکترای تخصصی، مرکز تحقیقات آموزش علوم پزشکی، گروه آموزش پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران. (norouzi.azam@yahoo.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۹۹/۴/۱۷، تاریخ پذیرش: ۹۹/۴/۲۲

گروه‌های بزرگ، گروه‌های کوچک، یادگیری فردی و توجه به مواد یادگیری متنوع است (۳ و ۲). می‌توان با بازنگری و تغییر در تدوین محتوای برنامه‌های درسی در علوم پزشکی به این سو، اثربخشی و کارآمدی نظام علوم پزشکی و سلامت را ارتقای دوچندان داد. بنابر نظر تایلر برای تعیین اهداف برنامه درسی یکی از منابع اصلی ما باید جامعه باشد و ما هنوز فاصله‌ای زیاد با جامعه در متن برنامه درسی داریم خود بسی جای تأمل است. بزرگ‌ترین چالش سیستم‌های علوم پزشکی پیش‌رو و آینده، نیاز آنها به تلاش برای نشان دادن اثرات بیش‌تر بر سلامت از طریق برقراری ارتباط با جامعه است، تغییرات موردنظر باید در قالب برنامه‌های درسی (تدوین اهداف آموزشی مبتنی بر شایستگی، تهیه کوریکولوم آموزشی، تدوین محتوای آموزشی متناسب با نیاز جامعه، به‌کارگیری روش‌های متناسب و تکنولوژی آموزشی و ارزشیابی متناسب با وظایف شغلی آینده فراگیران)، دانشجویان و اساتید و پاسخ جامعه و محیط آموزشی، مدیریت آموزشی و پاسخ‌گویی به جامعه باشد. پیشنهاد می‌گردد برنامه‌های درسی علوم پزشکی در همه مقاطع و سطوح بازنگری و اصلاح شوند و اهداف آنها بیش‌تر بر مبنای شایستگی محوری فراگیران، پاسخ‌گویی اجتماعی و در راستای آموزش جامعه‌نگر تنظیم شود.

منابع

1. Hedayati A, Maleki H, Sadeghi A R, Saadipour E. [Contemplation on Competency-based Curriculum in Medical Education]. Iranian Journal of Medical Education. 2016; 16:94-103. [Persian]
2. Lobanova T, Shunin Y. Competence-based education: A common European strategy. Computer Modelling and New Technologies. 2008; 12(2): 45-65.
3. Morcke AM, Dornan T, Eika B. Outcome (competency) based education: an exploration of its origins, theoretical basis, and empirical evidence. Adv Health Sci Educ Theory Pract. 2013; 18(4): 851-63.